

KYMMENEN KOHTAAMISTA näkökulmia kohtaamiseen

Lotta Törmänen c33185
Opinnäytetyö, syksy 2018
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosionomi (AMK) + diakoni

TIIVISTELMÄ

Törmänen, Lotta. Kymmenen kohtaamista – dialoginen ryhmämatka. DIAK. Etelä. Tampere. Syksy 2018. 47 s. 1 liite.
Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) + diakoni.

Opinnäytetyöprosessin tavoitteena oli selvittää, mitä 10 kohtaamista – dialoginen ryhmämatka voi antaa ihmisten kohtaamisiin seurakuntatyössä, erityisesti diakoniatyön näkökulmasta. Opinnäytetyössä yhteistyökumppanina oli Janakkalan seurakunta.

10 kohtaamista -dialoginen ryhmämatka pohjautui voimauttava valokuva -menetelmää ja sen keskiössä oli nähdyksi ja kohdatuksi tuleminen. Tässä opinnäytetyöprosessissa tarkastelun kohteena oli 10 kohtaamista – dialoginen ryhmämatka, joka koostui yhteensä kymmenestä kokoontumisesta syksyn 2017 ja kevään 2018 aikana. Opinnäytetyöprosessissa käytetty aineisto kerättiin osallistumalla ja havainnoimalla 10 kohtaamista – dialogista ryhmämatkaa sekä 10 kohtaamista – dialogisen ryhmämatkan läpi käyneiden henkilöiden kyselylomakehaastatteluilta. Kysely lähetettiin myös syksyn 2016 ja kevään 2017 aikana 10 kohtaamista – dialogisen ryhmämatkan käyneille. Kysely lähetettiin 26:lle henkilölle ja kyselyyn vastasi yhdeksän henkilöä. Vastausprosentiksi jäi 34,6 %.

Kyselylomakkeen vastausten ja ryhmän havainnoinnin perusteella voi tehdä johtopäätöksen 10 kohtaamista – dialogisen ryhmämatkan olleen toimintana sellaista, joka antaa erilaisiin kohtaamistilanteisiin uusia näkökulmia ja lähestymistapoja, rohkaisten ihmisiä kohtaamaan omat kipupisteensä ja tarjoamalla työkaluja niiden käsittelyyn, olematta terapiaa.

Asiasanat: voimauttava valokuva -menetelmä, kohtaaminen, diakoniatyö, seurakuntatyö

ABSTRACT

Törmänen, Lotta. Ten Meetings – a dialogical group trip model. 47 p. 1 appendix. Language: Finnish. Autumn 2018. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Diaconal Social Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The objective of this study was to find out how 10 Meetings, the dialogical group model, a model of dialogical reflection can help encounters in the parish work, especially from the point of view of diaconal work. The study was made for the parish of Janakkala.

10 Meetings, a dialogical group trip was based on empowering photography which focus was on to see, be present and encounter the individual. In this study, the focus was on encounters, which consisted of ten different meetings during autumn 2017 and spring 2018. Data for this study was collected by taking part and observing the meetings and by conducting a survey and interviewing the people taking part in the dialogical group trips. Questionnaires were sent to the 26 participants who were in meetings during autumn 2016 and spring 2018. Answers received were 9 and the response rate was 34.6 percent.

As a result, according to the analysis of the survey and observations can be drawn a conclusion that 10 Meetings – the dialogical group trip is an activity model that gives a new point of view and new ways to approach different types of every day encounters by encouraging people to face their own challenges and offering tools to handle them by not being a therapy.

Key words: empowering photography, meeting, diaconal work, parish work

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 INHIMILLINEN KOHTAAMINEN.....	7
3 KATSEEN JA KOSKETUKSEN MERKITYS.....	11
4 DIALOGISUUS.....	13
5 VOIMAUTTAVA VALOKUVA -MENETELMÄ	15
6 DIAKONIA TYÖ.....	18
6.1 Kohtaaminen diakoniatyössä	20
6.2 Janakkalan seurakunta	23
7 10 KOHTAAMISTA -RYHMÄN SYNTY JA PERUSAJATUS.....	24
8 LAADULLINEN TUTKIMUS.....	26
8.1 Havainnointi.....	26
8.2 Kyselytutkimus.....	27
9 10 KOHTAAMISTA -DIALOGINEN RYHMÄMATKA.....	29
10 TULOKSET	34
10.1 Havainnoinnin tulos	34
10.2 Kyselytutkimuksen tulos.....	35
11 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	41
LÄHTEET	45
LIITTEET.....	47

1 JOHDANTO

Jumalan rakkauden välittäminen ihmisille on kristillisen kirkon tehtävä. Ihmisten keskinäisen yhteyden, huolenpidon ja välittämisen kautta voi kokemus rakkauden kohteena olemisesta täytyä. (Gothóni, Helosvuori, Kuusimäki & Puuska 2012,15.)

Kohtaamisen ja kohdatuksi tulemisen kokemus on ihmiselle arvokas. Mitä kohtaaminen tarkoittaa ja miten se näkyy diakoniatyössä? Miten diakoniatyöntekijä voi mahdollistaa hyvän ja arvokkaan kohtaamisen? Voivatko erilaiset menetelmät tuoda jotakin uutta kohtaamisiin diakoniatyössä?

Diakonisessa asiakastyössä kohdataan ihmisiä yksilöinä, perheinä ja erilaisina ryhminä monenlaisissa elämäntilanteissa. Diakoniatyöntekijältä odotetaan kiinnostusta erilaisiin ihmiselämän kysymyksiin sekä niiden kuulemista ja näkemistä. (Sakasti. Diakonian viranhaltijan ydinosaaminen.)

10 kohtaamista – dialoginen ryhmämatka on Janakkalan seurakunnassa kahdesti toteutettu kymmenen kertaa kokoontuva, voimauttava valokuva -menetelmään perustuva suljettu ryhmä. Ensimmäinen ryhmämatka toteutui syksyn 2016 ja kevään 2017 aikana. Opinnäytetyön havainnointiaineisto on kerätty toiselta ryhmämatkalta, joka toteutui syksyn 2017 ja kevään 2018 aikana. Ryhmiin on ollut avoin haku, mutta ryhmämatkan alettua mukaan ei ole voinut enää liittyä.

Diakoniatyössä kohdattavat ihmiset tulevat hyvin moninaisista lähtökohdista ja elämäntilanteista ja usein heillä on kokemuksia siitä, etteivät he ole tulleet kohdatuksi. Voimauttavassa valokuvassa on kyse tavasta katsoa ihmistä arvostaen ja antaa ihmiselle itselle mahdollisuus nähdä ne voimavarat, jotka ovat jääneet unohduksiin.

Opinnäytetyönprosessin tavoitteena on selvittää minkälaisia uusia näkökulmia, ajatuksia ja työvälineitä ihmisten kohtaamiseen 10 kohtaamista – dialoginen

ryhmämatka voi antaa erityisesti diakoniatyön näkökulmasta. Opinnäytetyöprosessin punaisena lankana kulkee kysymys: Mitä arvostava kohtaaminen pitää sisällään, mikä sen mahdollistaa?

2 INHIMILLINEN KOHTAAMINEN

Ihmisyiden ytimeen on kirjattuna kaipuu yhteyteen, läheisyyteen ja nähdyksi tulemisen tarve. Ihmisen kaipuu toisen ihmisen luokse, tarve tulla nähdyksi kokonaisena elää ihmisissä lähtemättömästi. (Kallio 2017, 23, 149.)

Arkkipiispa Kari Mäkisen sanoin: ”Olennaista on, mitä ihmisessä nähdään ja miten ihminen nähdään. Jo Raamatun luomiskertomus kertoo siitä, mistä elämässä pohjimmiltaan on kysymys. Luomiskertomuksessa on merkille pantavaa, että ihmisen luotuaan, ensimmäinen asia, jonka Jumala huomasi, oli se, ettei ole hyvä ihmisen olla yksin.” (Mäkinen 2012.)

”Sen vuoksi, yksinäisyyden takia, luotiin toinen ihminen. Syvä ja hieno kuvaus ihmisten yhteenkuuluvuudesta löytyy toisen ihmisen luomisesta ensimmäisen kylkiluusta. Se kertoo toisessa ihmisessä olevan jotain minusta ja minä tarvitsen häntä ollakseni kokonainen ihminen.” (Mäkinen 2012.)

Niissä tilanteissa, missä ihminen tulee nähdyksi hädässään ja onnessaan tunnistetuksi, tapahtuu inhimillisiä kohtaamisia. Missä keskeneräisyydellä on tilaa ihmisyydessä, siellä on mahdollista olla inhimillinen ihminen, päästä lähelle ja säilyä silti myös omanaan. Inhimilliselle kohtaamiselle on tilaa siellä missä erilaisuuden korostamisen sijaan tunnistetaan samanlaisuutta ja kilpailemisen sijaan on pyrkimys olla samalla puolella. (Kallio 2017, 20.)

Mattila (2007) määrittelee kohtaamisen olevan käymistä toista ihmistä kohti. Kohtaaminen ihmisten välillä voi tapahtua vain ihmisyyden välityksellä. Tila aidolle kohtaamiselle syntyy silloin, kun ihmisten elämänpiirit saavat keskenään kosketuspinnan. Ihmisen asettumista kasvokkain toisen ihmisen kanssa ja halua jakaa ihmisyyss iloineen ja kipuineen kutsutaan kohtaamiseksi. (Mattila 2007, 13, 33.)

Holopainen kirjoittaa omaksi itseksi kasvamisen matkasta ja ihmisen kahdesta suuresta tarpeesta, joita ihmisellä on läpi elämänsä. Ihminen tarvitsee hyväksyntää, mutta myös omaa tilaa. Jo pieni lapsi pohtii tiedostamattomattaan, tuleeko hän nähdä ja kuulla kokonaisena vai joutuuko hän poistamaan jotakin itsestään. Kasvaessaan ihminen jatkaa pohtimista, miten hän liittyy toisiin ihmisiin ja miten itsenäistyä omaksi itsekseen. (Holopainen 2006, 115 - 116.)

Lähtökohtaisesti inhimillinen kohtaaminen on inhimillisten rajojen ja potentiaalin kunnioittamista. Hienot olosuhteet ja toiminta, eivät takaa inhimillistä kohtaamista, sillä sitä ei voi suorittaa teknisesti. Aidossa, läsnä olevassa kohtaamisessa on olennaista antautua läsnä olevaksi ja kuuntelevaksi. Aito ja läsnä oleva kohtaaminen ei ole yksilösuoritus, vaan sitä ohjaavat kahden ihmisen välillä vastavuoroisuus ja yhteensopivuus. (Kallio 2017, 42, 152, 163.)

Arvostavassa kohtaamisessa läsnäolo on välttämätöntä, jotta on mahdollista syntyä luottamuksellisuuden ja välittämisen ilmapiiri. Ehtona sille, että ihminen haluaa jakaa tarinansa toisen ihmisen kanssa, on luottamus. Jakaminen ja läsnä oleminen kohdattaessa edellyttävät oman ihmisyyden alttiiksi laittamista sekä ulkoa opetelluista vuorosanoista luopumista. Voidaan ajatella toisen ihmisen kohtaamisen olevan aitoa vasta silloin, kun uskaltaa katsoa silmiin myös itseään. Kohtaamisen mahdollistaa molempien osapuolten halu jakaa omaansa ja ottaa vastaan sitä, mitä toinen jakaa. (Mattila 2007, 14.)

Todellinen läsnäolo kohtaamisessa vaatii ymmärrystä kaksoistietoisuudesta: läsnä oloa itsessä, omien ajatusten, tunteiden ja aikomusten havainnointia sekä myötäelävää asettumista toisen ihmisen äärelle. Kohtaamisessa säilyy kaksi toisistaan erillistä ihmistä läheisessä yhteydessä. On tärkeää saada selvää toisen tunnetilasta ja ilmaista sille hyväksyntänsä ja samaan aikaan kyetä kannattelemaan itseään erillisenä yksilönä. Toisen ihmisen tunnetilaan liiallisesti samaistumalla, unohtaen riittävän erillisyyden, vaarana on uupua toisten murheisiin. (Kallio 2017, 206 – 208.)

Ollessaan aidossa vuorovaikutuksessa toisen ihmisen kanssa, laittaa ihminen aina itsensä likoon. Edellytys tälle on omien tunteiden tunnistaminen ja rohkeus ja vahvuus jättää ne torjumatta, se mahdollistaa empatian. Aito kohtaaminen ja omien tunteiden hyväksyvä tunnistaminen, mahdollistavat toisen ihmisen kärsimyksen aiheuttaman liikituksen ymmärtämisen. Kyyneleet eivät loukkaa, kunhan työntekijä säilyttää toimintakykynsä. Raamatussa sanotaan: Iloitkaa iloitsevien kanssa, itkekää itkevien kanssa (Room. 12:15). (Mattila 2007, 73.)

Ammatillisuus ei tarkoita, etteikö työntekijällä olisi mahdollisuutta tuoda kohtaamiseen omia tunteitaan ja näkemyksiään. Työntekijän on mahdollista mennä mukaan, ilman auttamiskykynsä vaarantumista, asiakkaan tunnelmiin. (Mönkkönen 2007, 17).

Kohtaamisen kannalta on tärkeä ymmärtää ja muistaa, että hyvinvoiva ja olonsa turvalliseksi tunteva ihminen on yleensä ottaen yhteistyökykyinen ja tahtoo hyvää toiselle satuttamisen sijaan. Kokiessaan olevansa toisen silmissä hyväksyttävä ja luottaessa toisen tahtovan hyvää, on myös itsellä enemmän annettavaa. Jokainen ihminen tahtoo tulla nähdyksi toisten silmissä hyvänä ja olemassa olevana. (Kallio 2017, 203.)

Kallion mukaan hyvässä vuorovaikutuksessa ei ole johtajaa eikä vapaamatkustajaa, vaan hyvä vuorovaikutus ja aito kohtaaminen muistuttavat ennemminkin tanssia, jossa pyritään samaan rytmiin, vuoroin ohjaten ja mukautuen, huomioiden molempien rytmi, vauhti ja tyyli. Sulavasti etenevää tanssia ja aidosti inhimillistä kohtaamista yhdistää niiden ydinelementti, vastavuoroisuus. (Kallio 2017, 168, 172.) Arvostava ja kunnioittava ilmapiiri mahdollistavat hyvän ja rakentavan vuorovaikutuksen (Mattila 2007, 15).

Inhimilliset kohtaamiset ovat osa arkea hyvässä elämässä. Toistuvasti arjessa toteutuva inhimillisyyden kunnioitus ja voima kasvattavat luottamuksen ja turvallisuuden suhdetta oman itsensä, muiden ihmisten ja maailman suhteen. Itse hyvin voidessa, jaksaa antaa myös toisille enemmän hyvää. Useiden ihmisten elämässä ei kuitenkaan tunnu löytyvän resursseja tällaisille kohtaamisille. (Kallio 2017, 28 – 29.)

Kohtaamisen, vuorovaikutuksen ja ihmisten välisen kommunikaation kuvataan parhaimmillaan olevan ihanaa, innostavaa, mahtavaa ja saavan elämän tuntumaan elämisen arvoiselta. Keskeisintä kohtaamistilanteissa on tietoisuus omasta läsnä olost. Ei riitä, että on fyysisesti paikalla, vaan on oltava myös henkisesti läsnä. (Dunderfelt 2016, 9, 125.)

3 KATSEEN JA KOSKETUKSEN MERKITYS

Usein unohdamme katseen ja kosketuksen suuren vaikutuksen ja keskitymme vain sanoihin ja puheeseen. Ihmisen varhaisin yhteys ulkomaailmaan on kosketus. Toista ihmistä koskettamalla voi herättää myönteisiä tunteita ja usein sen koetaan yhdistävän ihmisiä lisäämällä turvallisuuden tunnetta ja mielihyvän kokemista. (Kallio 2017, 194 – 195.)

Kosketus on ihmiselle voimakas sanattoman viestinnän muoto. Ihminen kaipaa kosketusta läpi koko elämänsä, sillä ihmisellä on luontainen kosketuksen ja hellyyden tarve. (Väestöliitto.)

Tärkeää on muistaa, ettei riitä oma halu koskettaa, vaan tarvitaan sensitiivinen ote. Myös koskettamisen ydinasia on vastavuoroisuus. Toisinaan pieni kosketus tavoittaa enemmän kuin voi verbaalisin viestein sanoittaa. Oikeanlainen kosketus on tehokkain tapa rauhoittaa tolaltaan poissa olevaa tai hätääntynyttä ihmistä. (Kallio 2017, 194 – 195.)

Kohdatessa surevan tai hätääntyneen ihmisen, lähelle meneminen ja koskettaminen voivat auttaa enemmän kuin mitkään sanat. Välittämistä ja myötätuntoa voi osoittaa koskettamalla ja silittämällä kättä tai hartioita, jos se asiakkaalle sopii ja on itselle luontevaa. (Gothóni ym. 2012, 91 – 92.)

Kohtaamisessa myös katseella on suuri voima, sillä se on voimakas sosiaalinen signaali ja sen avulla pystymme välittämään toisillemme tärkeää tietoa niin välittämisestä, hyväksynnästä, turvallisuudesta kuin uhasta, varovaisuudesta tai alistumisesta. Keho virittäytyy vuorovaikutukseen automaattisesti havaittuaan luonnollisen katsekontaktin. Usein katse on kutsu kohtaamiseen ja kertoo: tule tänne, näen sinut, hyväksyn sinut. Lempeä ja vastaanottava katse voi tuoda toiselle suurta lohtua. (Kallio 2017, 194 – 195.)

Katseen voimalla voi myös sulkea jonkun ulkopuoliseksi keskustelusta ja ryhmästä. Katse antaa mahdollisuuden kohdata tai hylätä tavalla, joka jättää jälkensä. Kahden ihmisen välisessä katseessa on aina muistettava sensitiivisyys. (Kallio 2017, 194 – 195.)

4 DIALOGISUUS

Kreikan kielen sanat *dia* ("läpi", "halki") ja *logos* ("järki", "oppi") muodostavat sanan "dialogi", joka kuvastaa dialogisuuden olemusta, ihmisten väliin kerättyä maailmaa. Dialogisuus voidaan myös nähdä ihmiskäsityksenä ja maailmankuvana, joka määrittelevät tapaamme kohdata muita ihmisiä. (Mönkkönen 2018, 108.)

Kaksinpuhelua tai vuoropuhelua, joka korostaa sanan kautta tapahtuvaa kommunikointia, kutsutaan dialogiksi. Dialogin tavoitteena on pyrkiä luomaan mahdollisuuksia ja avaamaan silmät uusille vaihtoehdoille ja löytää uusi yhteinen ymmärrys, joka on mahdotonta yksin saavuttaa. (Kettunen 2013, 115.)

Mönkkösen mukaan dialogisuus ei ole pelkkää puhetta, toisen kuuntelua tai keskustelua vaan jotakin joka on paljon enemmän. Parhaimmillaan dialogissa molemmat oppivat ja voivat muuttaa mielipiteitään sekä asenteitaan. (Mönkkönen 2018, 110.)

Keskeisintä dialogisuudessa ei ole tekninen osaaminen vaan ennen kaikkea keskeistä on suhtautumistapa, perusasenne ja ajattelutapa (Seikkula & Arnkil 2009, 19). Dialogisuuden käsitettä käyttämällä korostetaan vuorovaikutuksen vastavuoroisuutta ja molemminpuolisen ymmärryksen merkitystä (Mönkkönen 2007, 16).

Luottamuksellinen suhde on yleensä välttämätön dialogiselle kohtaamiselle. Ilman luottamuksellista suhdetta toisen esittämä erilainen ajatus saatetaan kokea uhkana. On huomioitava, että täydellistä yhteistä ymmärrystä vuorovaikutuksessa voidaan harvoin saavuttaa, sillä vuorovaikutuksessa läsnä olevat osapuolet tulkitsevat asioita aina myös oman henkilöhistoriansa ja kokemustensa kautta. (Mönkkönen 2018, 110, 114, 116.)

Keskeistä dialogisessa vuorovaikutuksessa on vastavuoroisuus. Vastavuoroisuudessa jokaisen osapuolen on mahdollista päästä luomaan tilannetta ja vaikuttamaan vuorovaikutuksen kulkuun. (Mönkkönen 2018, 107 – 108.)

Dialogisessa keskustelussa on ennen kaikkea kyse vuorovaikutuksesta, kuuntelemisesta sekä asettumisesta yhdessä ajattelemisen tilaan. Leimaavia piirteitä dialogisessa keskustelussa ovat tasavertaisuus, keskinäinen arvostus, kunnioitus erilaisia mielipiteitä kohtaan sekä pyrkimys yhteiseen ymmärrykseen keskusteltavasta asiasta. (Gothóni ym. 2012, 90.)

5 VOIMAUTTAVA VALOKUVA -MENETELMÄ

Voimauttava valokuva -menetelmä on sosiaalikasvattaja Miina Savolaisen kehittämä sosiaalipedagoginen menetelmä, jossa ihminen nähdään hänen omilla ehdoillaan, ei ongelmien, diagnoosien tai hoitosuunnitelmien kautta. Suhde joka syntyy auttajan ja autettavan välille on dialoginen ja arvostava, mikä auttaa purkamaan jännitteitä ja epäluottamusta sekä herkistää emotionaalisesti toisen ihmisen puolelle, silloinkin, kun auttamisen asetelmaan liittyy vaikeita asioita. Ammattilaisen ja autettavan välisen valta-asetelman kääntyessä on mahdollista syntyä merkityksellisempää ja vaikuttavampaa auttamistyötä. (Voimauttava valokuva.)

Perusidea voimauttavassa valokuvassa on yksinkertainen: valokuvaamisen ja ammatillisen suhteen dynamiikka käännetään pääläelle. Kuvaajan sijaan kuvattava määrittelee miten häntä saa katsoa. Keskeinen ajatus on vahvistaa myös työntekijän uskallusta olla läsnä asiakkaalle sekä taitoa olla suojautumatta ammatillisen roolin taakse vuorovaikutuksen kustannuksella. (Savolainen 2018.)

Mönkkönen (2018) korostaa, ettei työntekijän ammatillisuus ole uhattuna, vaikka työntekijä uskaltaa hetkeksi luopua virallisesta roolistaan ja heittäytyä kohtamaan asiakkaan omana persoonanaan. Usein asiakkaat odottavat saavansa kohtaamisista jotakin inhimillistä, joka usein näkyy vasta siinä vaiheessa, kun työntekijä uskaltaa raottaa edes vähän ammatillista verhoa ja astuu tilanteeseen ihmisenä. (Mönkkönen 2018, 113.)

Menetelmässä valokuvaustilannetta, omakuvia ja albumikuvia sekä tavoitteellista valokuvausta käytetään välineinä, millä voidaan lähentää ihmissuhteita, parantaa vuorovaikutusta, selkeyttää hajanaisia, tunnepitoisia ja abstrakteja asioita sekä minuuden tutkimiseen ja reflektointiin. (Voimauttava valokuva.)

Savolainen: ” Voimauttavan valokuvan menetelmä perustuu lähtökohtaan, jossa korjaavat asiat tapahtuvat liittymisen kokemuksessa toisiin ihmisiin. Ihmisen on

oltava ensin jonkun silmissä arvokas, ennen kuin hän voi olla sitä itselleen.” (Savolainen 2018.)

”Vaikka kyseessä on valokuvamenetelmä, ei voimauttavan valokuvan työväline oikeastaan ole valokuvaus, vaan katse ja näkemisen tapa – se, miten voimme tietoisesti valita katsoa toisin ja nostaa kuormittavien asioiden sijasta näkyväksi sellaisenkin ehjyyden, joka on niin haurasta, ettei se vielä ole oikeastaan edes olemassa.” (Savolainen 2018)

Valokuvan avulla voidaan tuoda näkyville asioita, joihin sanat eivät riitä, sillä valokuvassa yhdistyvät valon ja kuvan voima. Valokuvien ja kuvaamisen voidaan ajatella toimivan siltana menneisyyden muistoihin, tiedostamattomaan nykyhetkeen sekä tuleviin toiveisiin. (Halkola 2008, 13.)

Savolainen kertoo valokuvalla olevan poikkeuksellisen kyvyn korjata nähdyn tulin tunnetta, sillä valokuvassa voi ankkuroitua siihen tunnenerkitykseen, johon oman hyvinvoinnin vuoksi on tärkeää voida uskoa (Savolainen 2008, 179). Tärkein tavoite on siis yksilön itsestään löytämä kyky katsoa itseään uusin silmin, lempeämmin ja rakastavammin sekä kuuntelevammin, myötätuntoisemmin ja arvostavammin toisia ihmisiä (Savolainen 2018).

Ihmisen tiedostaessa elämänsä kivut ja suostuessa niiden näkemiseen ja oman haavoittuneisuutensa näyttämiseen mahdollistaa eheytyksen alkamisen. Se mahdollistaa kipujen kohtaamisen ja vahvuuksien löytämisen. Ihmisen eheytyessä ja alkaessa luottamaan omaan kelpaavuuteensa, alkaa ihminen löytää toivoa, elämänrohkeutta ja elämäniloa. (Mattila 2007, 44.)

Miina Savolainen määrittelee voimautumisen merkitsevän ihmisestä itsestään lähtöisin olevan voimantunteen kasvamista (Savolainen 2008, 197). Keskeinen idea voimautumisessa on se, ettei toista ihmistä voi voimauttaa, vaan voimautuminen tapahtuu aina ihmisestä itsestään käsin (Savolainen 2018).

Menetelmä täyttää voimautumisen käsitteen ehdot: itsemääräämisoikeuden, valta-asetelmien purkamisen ja vastavuoroisuuden määritellesä eettiset raamit, joiden sisällä valokuvaa voidaan käyttää (Savolainen 2018).

6 DIAKONIATYÖ

Diakonian voidaan määritellä olevan kristilliseen ihmiskäsitykseen ja uskoon perustuvaa ja sen motivoimaa toimintaa. Diakonia korostaa Jumalan lahjoittaneen ihmiselle hänen ainutlaatuisen arvonsa. Ihmisarvo on ehdoton, jakamaton ja kaikille yhtäläinen, sitä ei voi menettää eikä ansaita. Kristillisen ihmiskäsityksen ohella diakoniatyön perustana on välittäminen, luottamus, yhteisöllisyys ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus. (Sakasti. Diakonian viranhaltijan ydinsaaminen.)

”Ihminen on luotu Jumalan kuvaksi. Hänet on näin kutsuttu Jumalan yhteyteen. Kristillisessä ihmiskäsityksessä jokainen ihminen on yhtä arvokas. Ihmisarvo on luovuttamaton ja ehdoton. Jumalan luomistyön pohjalta Luojan ja ihmisen välillä on mahdollista keskinäinen dialogi.” (Gothóni ym. 2012, 81.)

Määriteltäessä diakoniaa viitataan usein Uuteen testamenttiin. Useimmiten rakkauden kaksoiskäskyyn, Jeesuksen vertaukseen laupiaasta samarialaisesta sekä Apostolien teoista löytyvään kertomukseen diakonian asettamisesta. Alkuseurakunnan elämän tapa Jeesusta seuraten, keskinäisen jakamisen ja huolenpidon yhteisönä on vahvasti antanut inspiraatiota ja suuntaviivoja diakonialle. (Helosvuori, Koskenvesa, Niemelä & Veikkola 2002, 107.)

Kirkkojärjestyksessä todetaan: ”Seurakunnan ja sen jäsenten tulee harjoittaa diakoniaa, jonka tarkoituksena on kristilliseen rakkauteen perustuva avun antaminen erityisesti niille, joiden hätä on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta.” Kirkkojärjestys määrittelee diakonian kuuluvan palkatun työntekijän lisäksi asenteena ja elämäntapana jokaiselle seurakuntalaiselle (Helin, Hiilamo & Jokela 2010, 13, 47.)

Kirkkolakiin on kirjattu, jokaisessa seurakunnassa tulee olla diakonian virka. Diakonia perustuu kristilliseen uskoon ja rakkauteen. Diakonian tehtävänä on auttaa heikommassa asemassa olevia ja niitä joiden pelätään jäävän kaiken

muun avun ulkopuolelle. Ihmisten auttamisen lisäksi diakonia on myös yhteiskunnan epäkohtiin puuttumista. (Gothóni ym. 2012, 7.)

Kirkon hallintoelimet eivät ole määritelleet yksityiskohtaisia ohjeita, miten diakoniatyötä tulisi tehdä, vaan seurakunnat päättävät itsenäisesti toiminnastaan. Yleisiä linjauksia kirkon diakoniatyöhön löytyy kirkon strategioista. (Helin ym. 2010, 36.)

Keskeistä diakonisessa auttamisessa on Jumalan rakkauden, huolenpidon ja armon välittäminen toiselle ihmiselle tämän elämäntilanteen ollessa millainen tahansa. Diakoninen auttaminen rakentuu lähimmäisenrakkauteen sekä evankeliumin todeksi elämiseen keskellä ihmisten arkea. (Gothóni ym. 2012, 82.)

Diakonia painottaa oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoisuutta sekä toimimista erityisesti niiden ihmisten kanssa, jotka jäävät muita heikompaan asemaan. Erityisesti toisista välittämistä ja solidaarisuutta tarvitaan silloin, kun eriarvoisuus, köyhyys ja yhteiskunnan ulkopuolelle jääminen ovat todellinen uhka yksittäiselle ihmiselle tai koko yhteisölle. (Gothóni ym. 2012, 49.)

Diakoniatyö on työtä, jolla pyritään parantamaan ihmisten elämäntilanteita. Diakoniatyön erottaa muusta sosiaali- ja terveydenhuollon auttamistyöstä siihen olennaisesti kuuluvan hengellisen tukemisen ja sielunhoidon näkökulma. Inhimillisen kärsimyksen vähentäminen sekä ihmisten elinolosuhteiden ja elämänlaadun parantaminen ilman taka-ajatuksia on diakonian tavoite. (Gothóni ym. 2012, 7, 9, 87.)

Kirkon diakoniatyötä voidaan kuvata koko yhteiskunnan huolenpitomoraalin kannattelijaksi, jonka tavoite on pyrkiä muistuttamaan, ettei kaikki ole tehokkuuden ja tuottavuuden alaisuudessa. Kirkon diakoniatyössä muistutetaan ihmisiä lähimmäisen rakkaudesta, lähimmäisen palvelusta ja yhteisestä vastuusta huono-osaisuuden lieventämisestä. (Helin 2010, 7.) Ihmisen elämäntilanne sellaisenaan ei ole ainoa lähtökohta diakoniatyössä, vaan on pyrittävä hahmottamaan ihminen osana ympäröivää yhteiskuntaa. (Gothóni ym. 2012, 131).

6.1 Kohtaaminen diakoniatyössä

Diakoniatyössä kohtaamisessa on huomioitava erityisen haastava asiakasryhmä. Ihmisiä, jotka ovat heikoimmassa asemassa yhteiskunnallisesti saattaa olla vaikea lähestyä, sillä aiemmat pettymykset ovat heikentäneet heidän luottamustaan läheisiin ja yleisesti ihmisiin. On tärkeää huomata ne pienet askeleet, joilla edetään onnistumiseen. (Helin ym. 2010, 7.)

Diakoniatyön asiakkaat voidaan karkeasti jaotella kahteen ryhmään. Toiset hakevat apua diakoniatyötä taloudellisiin vaikeuksiin ja toiset puolestaan keskusteluapua erilaisten elämänkriisien kohdatessa. Diakoniatyöntekijän tavoitteena on asiakas kohdatessa nähdä ihmisen tilanne kokonaisuutena. Toisinaan taloudellista apua haettaessa selviää muitakin asioita, joita asiakas ei pysty yksin käsittelemään. (Helin ym. 2010, 56, 73.)

Diakoniatyössä asiakkaita kohdataan sekä yksin kuin ryhmätilanteissa. Yksilökohtaamiset mahdollistavat puhumisen arkaluontoisistakin asioista. Ryhmätoiminta puolestaan antaa ihmiselle tietoisuuden siitä, ettei hän ole yksin ongelmiansa kanssa ja mahdollistaa vertaistuen. (Helin ym. 2010, 7.)

Diakoniatyöntekijä pyrkii ihmisiä kohdatessaan yksilölliseen ja kokonaisvaltaiseen kohtaamiseen tarviten näin työssään diakonisen asiakastyön osaamisen lisäksi myös hengellisen työn osaamista, kirkon organisaatio- ja kehittämisosaamista sekä yhteisöllistä ja yhteiskunnallista osaamista pystyäkseen parhaiten huomioimaan ihmisen elämäntilanteen kokonaisuutena. (Helin 2010, 40 – 41.) Ihmisen kokonaisvaltainen kohtaaminen on diakonian erityisvahvuus. Merkittävän osan diakoniatyöstä muodostavat henkiset ja hengelliset kysymykset. (Gothóni ym. 2012, 42).

Erityisenä vahvuutena voidaan pitää diakoniatyössä ihmisten kohtaamista ja ihmisyyden näkemistä ongelmien ja asiakirjojen takaa. Kuunteleminen, tukeminen, rohkaiseminen, neuvominen, eteenpäin ohjaaminen, asiakkaiden oikeuksien puolustaminen, laajassa yhteistyö verkostossa toimiminen sekä pyrkimys vaikuttaa yhteiskunnallisiin epäkohtiin ovat keskeisiä piirteitä

diakoniatyössä. Diakoniatyöntekijä pyrkii välittämään kunnioitusta, ihmisarvoa ja tasa-arvoa läsnäolollaan. (Helin ym. 2010, 41 – 42.)

Keskeistä ihmisen kokonaisvaltaisessa kohtaamisessa on kohtaamisen tapa, eikä se kuinka paljon aikaa on käytettävissä tai mistä keskustellaan. Diakoniatyöntekijän kiireetön läsnäolo voi viestittää asiakkaalle arvostusta ja hyväksyntää. (Helosvuori ym. 2002, 241 – 242.)

Kuulluksi tulemisen tunne ja läsnäolo voi toteutua lyhyessäkin ajassa, merkittävää on olla todellisesti läsnä. Ihmisten välisen kohtaamisen merkityksellisyys ja tehokkuus eivät lisäänty paljoista sanoista ja toimenpiteistä. (Helosvuori ym. 2002, 242 – 243.)

Tärkeintä kohtaamisessa on tekemisen sijaan ajan antaminen ja läsnä oleminen. Kokonaisvaltaisella kohtaamisella tarkoitetaan diakoniatyössä valmiutta kohdata ihmisen niin fyysiset, psyykkiset, hengelliset, sosiaaliset kuin taloudellisetkin kysymykset. Ihmisen todellisen kohtaamisen mahdollistavat läsnä oleminen ja toisen osaan asettumista. Kohtaamishetkessä läsnä oleminen vaatii diakoniatyöntekijältä keskittymistä avun tarpeessa olevaan ihmiseen ja aitona omalla paikallaan olemista. (Gothóni ym. 2012, 82 – 83).

Kaiken kohtaamisen perustana on kunnioittava ja arvostava asiakkaan kohtelu, joka jo sellaisenaan toimii eheyttävästi. Diakoniatyön tuki vaikeissa elämänkriiseissä ja vähän toivoa sisältävissä elämäntilanteissa näkyy asiakkaan kannatteluina vaikean tilanteen yli. Diakoniatyössä käytetään paljon ilmaisua rinnalla kulkeminen, sille tavalle jolla diakoniatyöntekijät kohtaavat asiakkaansa. Vaikka lopputulos olisi epäselvä, rinnalla kuljetaan. (Helin ym. 2010, 69.)

Diakoniatyön henkistä tukemista kuvataan rinnalla tai vierellä kulkemiseksi, yhdessä tai mukana elämiseksi, arkipäivän askelissa saattamiseksi sekä arkun kantamiseksi elämän aikana. Kohtaamistilanteissa diakoniatyöntekijältä odotetaan aitoutta ja rehellisyyttä. (Gothóni ym. 2012, 89, 91). Tärkeää diakoniatyössä on asiakkaalle jäävä kohdatuksi tulemisen tunne silloinkin, kun

konkreettisen avun sijaan diakoniatyöntekijän mahdollisuudeksi jää vain rinnalla kulkeminen. (Helin ym. 2010, 42.)

Keskeiseksi henkisen ja emotionaalisen tuen sisällöksi diakoniatyössä on luonnehdittu toivon välittämistä ihmisille. Toivossa näkyy usko parempaan tulevaisuuteen, elämän ongelmien helpottamiseen, ratkaisujen löytymiseen sekä iankaikkiseen elämään. Toivo yhdistetään itsetuntoon, onnistumisen kokemuksiin, elämän tarkoituksen ja merkityksen löytämiseen, positiiviseen suhtautumiseen asioihin sekä luottamukseen siitä, että elämä kantaa ja arjesta on mahdollisuus selvitä. (Gothóni ym. 2012, 89 – 90.)

Yksi diakoniatyön tavoitteista on välittää kristillisyydestä nousevaa toivoa. Toivon välittäminen voi tapahtua konkreettisena auttamisena, mutta myös keskustelussa. Diakoniatyöntekijän tavassa kohdata asiakkaansa näkyy kristillisuus; jokaisessa asiakkaasta on nähtävissä Kristus. Kristuksen rakkaus kuuluu kaikille. Tämä lähtökohta luo perustan ihmisarvolle ja kunnioitukselle. (Helin ym. 2010, 42.)

Voidakseen kokea toivon, tarvitaan sellaisia kohtaamisia, joissa ihmisellä on mahdollisuus tulla nähdyksi toisen ihmisen silmissä juuri sellaisena kuin hän on, kärsivänä ja haavoitettuna, mutta ehdottomasti nähdyksi tulemisen arvoisena ja ihmisenä hyväksyttynä ja rakastettuna. (Gothóni ym. 2012, 90.)

Vuorovaikutussuhteessa luottamus ja kokonaisvaltainen kohtaamistapa ovat merkittävässä roolissa suhteen toimimisessa. Diakoniatyöntekijällä on mahdollisuus omalla asenteellaan luoda asiakkaalle realistista uskoa selviytymiseen. (Helin ym. 2010, 66.)

Parhaimmillaan diakonisessa asiakassuhteessa päädytään tilanteeseen, jossa asiakas alkaa hyväksyä ja rakastaa itseään ja toisia sekä oppii ilmaisemaan tunteitaan kattavammin. Parhaimmillaan asiakas saa rakennettua itsestään ehyempää kuvaa ja oppii tervettä itsesuojelua eikä näin ollen enää suostu väärällä tavalla alistettavaksi. (Helin ym. 2010, 71.)

6.2 Janakkalan seurakunta

Kanta-Hämeessä sijaitseva, Tampereen hiippakuntaan kuuluvassa Janakkalan seurakunnassa on 12862 jäsentä. Seurakunnan alue koostuu kahdesta taajamasta, Turengista ja Tervakoskesta sekä elinvoimaisesta maaseudusta lukuisine kylineen. (Janakkalan seurakunta 2018.)

Janakkalan seurakunnassa työskentelee kirkkoherra, viisi pappia, kaksi kanttoria, kolme diakoniatyöntekijää, lähetys- ja aikuistyönsihtööri, perhetyöntekijä, lapsityönohjaaja, neljä lastenohjaajaa, kolme nuorisotyönohjaajaa, sekä kiinteistöjen, kirkkoherranviraston, taloustoimiston ja hautausmaan työntekijät (Janakkalan seurakunta 2018).

Janakkalan seurakunnan tehtävänä on evankeliumin viestin vieminen seurakuntalaisten arkeen ja juhlaan. Tehtävää seurakunta toteuttaa huolehtimalla jumalanpalvelusten pitämisestä, kasteen ja ehtoollisen toimittamisesta, muista kirkollisista toimituksista sekä kristillisestä kasvatuksesta ja opetuksesta, sielunhoidosta, diakoniasta ja lähetystyöstä sekä muista kristilliseen sanomaan perustuvista julistus- ja palvelutehtävistä. Säädösperusteisesti seurakunta vastaa myös hautausmaista ja hautaamisesta. (Janakkalan seurakunta 2016.)

Ensimmäinen maininta Janakkalasta kirkkopitäjänä on vuodelta 1431. Alkujaan Janakkala kuului Turun hiippakuntaan, myöhemmin Turun arkkihiippakuntaan sekä Porvoon hiippakuntaan. Vuonna 1923 Janakkala siirrettiin uuteen Tampereen hiippakuntaan. (Vähäkangas 1985, 7-8.)

Janakkalan Pyhän Laurin kirkko on viimeisin Hämeen keskiaikaisista kirkkoista ja se on ilmeisesti vihitty käyttöön 19.9.1520. Kirkon rakennuttajana pidetään Hämeen linnan isäntää Åke Tottia. Perimätiedon mukaan kirkko rakennettiin paikalle, jossa oli jo, 1200-luvulla puinen kirkko. Janakkalan kirkko sai nimensä keskiaikaisen suojeluspyhimyksen, arkkidiakoni Pyhän Laurentiuksen mukaan. (Janakkalan seurakunta 2018.)

7 10 KOHTAAMISTA -RYHMÄN SYNTY JA PERUSAJATUS

10 kohtaamista – dialoginen ryhmämatka sai alkunsa Janakkalan seurakunnan pastori Kimmo Hurrin omasta kokemuksesta Miina Savolaisen voimauttava valokuva -koulutuksesta. Tampereen tuomiokapitulin kutsusta aiheesta oli useampi kurkistuspäivä Tampereella, joiden seurauksena alkoi pidempi kurssi, minne kutsuttiin seurakuntien työntekijöitä perehtymään voimauttavan valokuvan käyttöön seurakuntatyössä. Voimauttava valokuva -koulutus myös vakuutti kohtaamisen merkityksestä seurakuntatyössä. (Kimmo Hurri, henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2018.)

Lopullisen sysäyksen käynnistämiseksi 10 kohtaamista -ryhmä sai Kirkkohallituksen ja Kirkkopalvelun yhdessä järjestämästä PAJA-projektista. Janakkalan seurakunnan diakoniatyön lisäksi PAJA-projektissa olivat mukana Hausjärven, Keravan ja Ylöjärven diakoniatyö. PAJA-projektin lopputyönä Janakkalan seurakunta ideoi 10 kohtaamista -ryhmän.

Aluksi ryhmän oli tarkoitus olla seurakunnan vapaaehtoistoimijoiden innostamiskoulutus. Resurssien riittämättömyyden vuoksi 10 kohtaamista -ryhmästä päätettiin tehdä suljettu kymmenen kohtaamisen ryhmä, jonka sisältö rakentui voimauttava valokuva menetelmän ympärille. Ajatuksena oli, että ryhmä voisi innostaa myös vapaaehtoistoimijuuteen. Avoin kutsu kaikille ryhmästä kiinnostuneille tapahtui lehti-ilmoituksin ja seurakunnan internetsivun kautta. (Kimmo Hurri, henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2018.)

Hurrin sanoin, aluksi ja vieläkin ryhmän tavoite on se, että ryhmän jäsenet oppivat kohtamaan toisensa ja itsensä. Yleisesti arvioiden tavoite on saavutettu, mutta aina joukkoon mahtuu myös heitä, jotka syttyvät hitaammin tai eivät lainkaan, se on vain hyväksyttävä. Tärkeää muistaa ryhmän tarjoavan turvallisen mahdollisuuden kohtaamiselle, ei pakottavan siihen. (Kimmo Hurri, henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2018.)

Perinteisesti kirkossa on ajateltu, että ensin tulee synnintunnustus ja vasta sitten armo. Voimauttava valokuva menetelmässä on kuitenkin aina ensin armo. Ihmisen varjopuolet, synnit, tulevat menetelmässä kuitenkin aina esiin pyytämättä, sillä se mikä tekee ihmisestä kauniin, armo, luo sille turvallisen ilmapiirin. Juuri tämä on se syy, miksi 10 kohtaamista -ryhmän kaltaiset menetelmät ovat kirkossamme tärkeitä. Kirkon työntekijöiden olisi tärkeää uskaltaa rohkeammin kohdata – nähdä ja kuunnella. (Kimmo Hurri, henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2018.)

8 LAADULLINEN TUTKIMUS

Opinnäytetyöprosessin menetelmäksi valikoitui kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Voidaan määritellä, että laadullisen tutkimuksen tarkoitus on yleensä kuvata tiettyä ilmiötä ja pyrkiä sitä ymmärtämään. Laadulliselle tutkimukselle tyypillistä on havainnointi ja haastattelu aineistonkeruumenetelminä. (Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Menetelmäopetuksen tietovaranto.)

Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on tutkittavan ilmiön kuvaaminen, ymmärtäminen ja tulkinnan antaminen. Laadullisessa tutkimuksessa kiinnostuksen kohde on siinä, kuinka ihmiset kokevat ja näkevät reaalimaailman. Laadullisessa tutkimuksessa on aina mukana halu saada ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä. (Kananen 2014, 18 – 20.)

Laadullisessa tutkimuksessa tiedon keruun ja analysoinnin pääasiallinen väline on tutkija itse, jonka kautta reaalimaailma muotoutuu tutkimustuloksiksi. Laadullinen tutkimus toteutetaan oikeassa kontekstissaan ja tutkimukseen liittyy suora kontakti tutkijan ja tutkittavan välillä, tutkija jalkautuu kentälle haastattelemaan tai havainnoimaan. (Kananen 2014, 19.)

8.1 Havainnointi

Havainnoinnissa on kyse tieteellisen tutkimuksen perusmetodista, jota käytetään havaintojen keräämiseen tutkimuksessa. (Vilkkä 2006, 33). Havainnointi eroaa asioiden ja ilmiöiden näkemisestä siten, että se on tietoista tarkkailua niiden suhteen. (Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Menetelmäopetuksen tietovaranto.)

Yksi vanhimmista tieteellisen tutkimuksen menetelmistä on havainnointi. Havainnointia voidaan käyttää tiedonkeruumenetelmänä laadullisessa tutkimuksessa ja sen käyttö on perusteltua tilanteissa, joissa tutkittavasta ilmiöstä

ei ole lainkaan tietoa tai tieto on vähäistä. Tilanteisiin, joissa halutaan saada sellaista tietoa, jota ei ole tulkinnut kukaan muu kuin tutkija, on havainnointi soveltuva. Yleensä havainnoinnin kohteita ovat yksilön toiminta ja käyttäytyminen tai toiminta ryhmässä. (Kananen 2014, 65, 71.)

Havainnointi voidaan jakaa kahteen eri kategoriaan, osallistuvaan ja ei-osallistuvaan havainnointiin. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkijalla on aktiivinen rooli havainnoitavassa toiminnassa. Ei-osallistuvassa havainnoinnissa tutkija toimii vain havainnoitsijana. (Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto. Menetelmäopetuksen tietovarasto.)

Vilka määrittelee osallistuvan havainnoinnin edellyttävän tutkijan pääsemistä sisään tutkittavaan yhteisöön (Vilka 2006, 40). Osallistuva havainnointi oli luonteva valinta tämän tutkimuksen havainnointimenetelmäksi, sillä havainnoitavan ryhmän kanssa olimme kulkeneet samaa matkaa syksystä alkaen. Osallistuvaa havainnointia voidaan kuvata niin, että havainnointitilanteessa tutkija on läsnä sekä osallistujana, että muiden käyttäytymistä seuraajana (Anttila, 1996, 218 – 224.)

Havainnoin avulla oli tarkoitus selvittää, miten ryhmään osallistuneet henkilöt kokivat ryhmän toiminnan ja vastasivatko nämä havainnot niitä tavoitteita, joita ryhmän toiminnalle oli asetettu. Havainnoinnin kohteena oli koko ryhmän toiminta eri tapaamiskerroilla sekä pienemmän ryhmän havainnointi valokuvaustilanteessa.

8.2 Kyselytutkimus

Havainnoinnin ohella haastattelut ovat yksi yleisimmistä aineistonkeruumenetelmistä tehdessä laadullista tutkimusta. Haastattelussa on aina kyse useammasta osapuolesta, joten on mahdollista, että haastattelussa saatu aineisto ei vastaa todellisuutta, vaan sitä on muutettu haastateltavan tai jonkun muun edun mukaisesti. (Kananen 2014, 71.)

On olemassa monenlaisia haastattelumuotoja ja ne voidaan luokitella osallistujamäärän mukaan joko yksilö- tai ryhmähaastatteluiksi. Kysymystyyppin mukaan haastattelut voidaan jakaa lomakehaastatteluiksi, teemahaastatteluiksi ja syvähaastatteluiksi. Lomakehaastattelussa käytetään lomaketta ja se määritellään pikemminkin kyselyksi. (Kananen 2014, 70.)

Kyselylomake valikoitui menetelmäksi, sillä kyselylomake on tehokas tapa kerätä monipuolisesti tietoa ja tilastolliset analyysitavat ovat vakiintuneita aineiston käsittelyssä. Kyselylomakkeen avulla oli tarkoitus kartoittaa, miten ryhmään osallistuneet henkilöt kokivat ryhmän toiminnan ja vastasivatko nämä vastaukset niitä tavoitteita, joita ryhmän toiminnalle oli asetettu.

9 10 KOHTAAMISTA -DIALOGINEN RYHMÄMATKA

Opinnäytetyön prosessi alkoi syksyllä 2017 Janakkalan seurakunnan pastori Kimmo Hurrin ehdottaessa opinnäytetyön aiheeksi 10 kohtaamista – dialogista ryhmämatkaa ja pohdintaa siitä mitä uutta se voisi antaa seurakunnan työntekijöille kohtaamisiin. 10 kohtaamista – dialoginen ryhmämatka oli toteutettu jo kerran aikaisemmin Janakkalan seurakunnassa. Työelämälähtöistä ja ajankohtaista aihetta lähdin työstämään osallistumalla itse 10 kohtaamista – dialogiselle ryhmämatkalle. Ryhmämatkan aikana pidin päiväkirjaa kohtaamisista ja tein havainnointia. Ryhmämatkan lopuksi laadin kyselyn, joka lähetettiin ryhmämatkaan osallistuneille.

10 kohtaamista – dialoginen ryhmämatka alkoi pastori Kimmo Hurrin avoimesta kutsusta: ”Tervetuloa mukaan löytämään itsestäsi ja toisista ihmisistä uusia, ehkä yllättäviäkin puolia. Olitpa sitten ”uskonnollinen” tai ”uskonnoton” tai jotain siltä väliltä niin tämä on kutsu juuri sinulle, joka kaipaat elämääsi uutta kipinää.”

Ryhmä kokoontui säännöllisesti noin kahden viikon välein tiistai-iltaisina Janakkalassa, Turengin seurakuntakeskuksen tiloissa. Seuraavat kohtaamiset ovat syksyllä 2017 alkaneelta 10 kohtaamista – dialoginen ryhmämatkalta.

10 kohtaamista – dialoginen ryhmämatka rakentui kymmeneen kohtaamiseen, jokaisella kohtaamisella oli oma teema ja tehtävä. Jokainen kohtaaminen alkoi alkurituaalilla, jossa ryhmän jäsenet olivat piirissä ja astuivat ensin yhden askeleen kohti piiriin keskustaa ja tämän jälkeen toisen askeleen ja lopulta takaisin. Tämä alkurituaali kuvasi ryhmän prosessia, jossa jokaisella oli oikeus ottaa se etäisyys, mikä juuri, sillä hetkellä tuntui itselle sopivalta. Askeleiden pituudella pystyi määrittelemään sen etäisyyden, mikä juuri siinä hetkessä tuntui hyvältä.

Kohtaamiset päättyivät yhteiseen loppurituaaliin, sisaruspiiriin. Piirissä seistiin käsi kädessä niin, että omat kädet olivat ristikkäin, vasen käsi päällimmäisenä.

Yhdessä kiitettiin kohtaamisesta ja toivotettiin toisille hyvää yötä sanoin: ”Hyvää yötä, Jeesus myötä. Kiitos tästä päivästä.”

Ensimmäinen kohtaaminen, Tullaan tutuiksi, piti sisällään tulevien ryhmäkohtaamisten esittelyn ja tietoa ryhmän toimintatavoista, sekä vaitiolovelvollisuudesta. Ilta piti sisällään tutustumista, yhteistä pohdintaa, edessä olevan matkan tuumailua sekä osanottajien mieleen nousseiden kysymysten kokoamista. Ensimmäisen kerran jälkeen mukaan ryhmämatkalle lähti paikalla olleista viidestätoista henkilöstä, neljätoista henkilöä.

Toinen kohtaaminen, Voimanlähteeni, alkoi lyhyellä sanapalveluksella, jonka aikana oli mahdollisuus jättää päivän hektisyys taakse ja valmistautua olemaan läsnä tässä kohtaamisessa. Kohtaamisen teemana oli tutustua voimauttavan valokuvan perusteisiin. Käytännön harjoitteena oli tuoda oma elämäntilanne näkyväksi ohjaajan paikalle tuomien kuvien avulla. Kotitehtävä seuraavaksi kerraksi oli etsiä omista kuva-albumeista ne kuvat, jotka kokivat juuri sillä hetkellä itselle tärkeiksi.

Kolmas kohtaaminen, Minä olen, alkoi lyhyellä palautekeskustelulla edellisestä kohtaamisesta ja sen herättämistä ajatuksista. Käytännön harjoitteena oli tehdä mukanaan tuomista kuvista oma elämänpolku, tuoda näkyväksi oman elämän käännekohtat. Tavoitteena oli pohtia miten minä olen tähän tullut? Miten minua on katsottu? Miten minä olen katsonut toisia? Miettiä miten oma tarinani voisi jatkua? Onko minulla tarvetta nähdä itseni toisin?

Pohdintoja purettiin lopuksi yhteisesti, kevyesti sen verran mitä kukakin ryhmänjäsen oli itse valmis tarinaansa ryhmälle kertomaan. Kotitehtäväksi tuli pohtia oman elämän tärkeitä ihmisiä. Keitä ovat olleet ja ovat elämäsi ihmiset? Mitä tärkeää olet heiltä saanut tai oppinut?

Neljäs kohtaaminen, Elämäni ihmiset, laittoi ryhmäläiset etsimään yhdessä tapoja, miten saada näkyväksi se, mitä olemme heiltä saaneet. Ryhmä jakaantui kolmeksi ryhmäksi sitä pohtimaan. Lopuksi jokaisesta ryhmästä otettiin kuva,

jossa he toivat näkyväksi sen mitä ovat elämänsä aikana tärkeiltä ihmisiltään saaneet.

Kuvien ottamisen jälkeen kuvat tulostettiin ja niistä käytiin keskustelua koko ryhmän kanssa. Kotitehtäväksi seuraavalle kerralle tuli valokuva tehtävä, teemana perhevalokuva. Miten sinä näet perheesi? Ketkä muodostavat sinun perheesi?

Viides kohtaaminen, Kutsu, piti sisällään perhevalokuvien katsomista, kertomista omasta perhevalokuvasta ja kuuntelemista muiden perhevalokuvista. Tapaaminen piti sisällään myös pohdintaa siitä, mihin minua kutsutaan. Mihin minä tunnen vetoa. Kotitehtävä seuraavalle kerralle oli ottaa yksi valokuva joka päivä viikon ajan.

Viides kohtaaminen päättyi pastori Kimmo Hurrin pitämään rukoushetkeen, jossa symbolisena toimintana oli toisten siunaaminen ristinmerkillä: ”Merkinä meitä ympäröivästä rakkaudesta voimme siunata toinen toisemme ristinmerkillä. Risti muistuttaa meitä Jeesuksen läheisyydestä elämämme keskellä. Risti kertoo: Jumala on lähellä. Hän rakastaa, pitää huolta ja auttaa.” (Kimmo Hurri, henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2018.)

Kuudes kohtaaminen, Oma arki näkyväksi, alkoi palautekierroksella edellisestä kerrasta ja sen herättämistä ajatuksista ja tunteista. Jokaisen ryhmän jäsenen ottamat valokuvat käytiin läpi ja näin ryhmän jäsenet tutustuivat toistensa arkeen. Kotitehtävä seuraavalle kerralle oli valmistautua ryhmämatkaan kuuluvaan viikonloppuleiriin.

Seitsemäs kohtaaminen, Toiminnallinen viikonloppu, toteutui Janakkalassa Rantalahden leirikeskuksessa. Perjantai-iltana muodostettiin kolme ryhmää ja ryhmät ohjeistettiin valitsemaan suuresta sanamäärästä viisi sanaa ja kirjoittamaan nämä sanat tankarunojen muotoon. Toisen tankarunon ryhmät kirjoittivat arvotuista sanoista. Tankarunojen jälkeen oli vuorossa psalmin 19 ääneen lukua. Kävi ilmi, että tankarunoissa käytetyt sanat olivat poimittu psalmista 19. Lopuksi jokainen ryhmän jäsen valitsi itselleen psalmista oman

matkasanan viikonlopulle. Matkasanaksi valikoitui se sana, joka psalmissa puhutteli tai kutsui erityisesti. Tätä matkasanaa käytettiin haikurunon osana.

Toinen leiripäivä käynnistyi edellisen illan haikurunojen näkyväksi työstämisellä. A3 kokoon suurennettu paperinen psalmi 19 toimi kuvan alustana. Jokainen alkoi työstämään liiduilla omaa alustaansa, pitäen keskiössä eilen psalmista saaneensa matkasanan. Kuvien tullessa valmiiksi ne alkoivat kiertää ringissä, jolloin jokainen ryhmän jäsen sai jätettyä kuvaan piirtäen ja värittäen jotakin kaunista ja rohkaisevaa. Lopulta omasta kuvasta jokainen sai aukkopahvin avulla rajata itselleen mieleisen kohdan, joka kehystettiin. Työskentelyn jälkeen työt esiteltiin ja tehtävän tekemisen herättämät tunteet purettiin.

Toinen leiripäivä jatkui parityöskentelyllä valokuvauksen äärellä. Valokuvauksen ajatuksena oli tuottaa kuva, jossa itse liittyy osaksi oman matkasanaan maisemaa, omaa sielunmaisemaansa. Parin tai pienen ryhmän kanssa oli tarkoitus yhdessä etsiä kaikille oma paikka, jossa oma matkasana, haikuruno ja maisema kohtaisivat ja täydentäisivät omaa sielunmaisemaa. Paikan löydyttyä tavoitteena oli ottaa valokuva. Leiripäivä päättyi päivällä otettujen valokuvien katsomiseen ja kuvaushetken tunteiden läpi käymiseen.

Leirin viimeinen päivä sisälsi osallistumisen messuun Pyhän Laurin kirkossa. Messun jälkeen oli vielä mahdollista jatkaa oman matkasanan antaman sielunmaiseman kuvaamista Rantalahden leirikeskuksen alueella yhdessä oman parin tai pastori Kimmo Hurrin kanssa. Leiri lopetettiin yhteiskuvaan Kuotolanjärven jäällä.

Kahdeksas kohtaaminen, Viikonlopun sadonkorjuu, oli nopea kohtaaminen, johtuen useiden ryhmäläisten sairastumisista. Tapaamisessa oli mahdollista lyhyesti käydä läpi omia ajatuksia ja tunteita viikonloppuleiristä. Pohdintaa siitä, mitä löysit ja mitä jäit kaipaamaan.

Yhdeksäs kohtaaminen, Mahdollisuus palveluun, kohtaamisessa ajatuksena oli katsella vielä kerran kaikkia niitä kuvia, joita matkan varrella oli kertynyt. Ryhmäläisillä oli mahdollisuus pohtia mitä kuvat kertovat niistä prosesseista joita

kohtaamiset ovat virittäneet, millaisiin jatkotoimenpiteisiin kuvat näyttivät kutsuvan sekä millaisia voimavaroja itsestä oli löytynyt näissä kohtaamisissa? Kotitehtäväksi tuli ottaa valokuva, joka ilmentää uskoa tai luottamusta sekä pohtia miten haluaa tehdä näkyväksi yhteisen matkan.

Kymmenes kohtaaminen, Lähettäminen, alkoi rukoushetkellä ja otteella 400-luvulta Pyhän Patrikin hymnistä: "Kristus kanssani, Kristus sisälläni, Kristus takanani, Kristus edessäni, Kristus vierelläni, Kristus voittajani, Kristus lohduttajani ja vahvistajani, Kristus allani, Kristus ylläni, Kristus levossa, Kristus vaarassa, Kristus kaikkien rakkaitteni sydämessä, Kristus ystävän ja vieraan suussa." (Kimmo Hurri, henkilökohtainen tiedonanto 14.4.2018.)

Rukoushetken jälkeen oli aika käydä läpi ryhmäläisten ottamia valokuvia uskosta ja luottamuksesta sekä pohtia miten tästä eteenpäin. Ryhmä päätti jatkaa yhteistä matkaa tapaamalla vielä kerran, luonnosta nauttien ja laavulla makkaraa paistaen. Pastori Kimmo Hurri tarjosi myös mahdollisuutta jatkaa henkilökohtaisesti matkaa hänen kanssaan, jos oma prosessi voimauttavasta valokuvasta oli jäänyt kesken.

Kohtaamiseen laavulle saapui neljä ryhmän jäsentä. Paikalle saapuneiden määrä viesti siitä, ettei kaikilla ryhmän jäsenillä ollut halua tai tarvetta tuoda näkyväksi yhteistä matkaansa. Näin ollen ryhmän yhteinen matka päättyi ja sitä ei tehdä enää muille näkyväksi.

10 TULOKSET

Laadullisessa tutkimuksessa tulkinnan tekemistä aineistosta pidetään haastavana. Samasta aineistosta on mahdollista tehdä näkökulmaa vaihtamalla monenlaisia tulkintoja. Laadullisessa tutkimuksessa saturaatio on hyvä luotettavuuden vahvistamiskeino. Saturaatiolla tarkoitetaan eri lähteiden tutkimustuloksien alkamista toistua yhä uudelleen. Kun tutkittavan aineiston vastaukset alkavat toistamaan itseään on saavutettu saturaatio eli kylläntymispiste. (Kananen 2014, 153-154.)

Tutkimuksen tulokset ovat jaettu kahteen eri osioon. Ensimmäinen osio koostuu havainnoinnin tuloksista. Toisessa osiossa tarkastellaan kyselylomakkeeseen tulleita vastauksia. Tutkimustuloksista on tarkoitus löytää vastauksia siihen, mitä arvostava kohtaaminen pitää sisällään ja mikä sen mahdollistaa. Sekä selvittää minkälaisia uusia näkökulmia, ajatuksia ja työvälineitä 10 kohtaamista – dialoginen ryhmämatka antaa ihmisten kohtaamiseen diakoniatyön näkökulmasta.

10.1 Havainnoinnin tulos

Havainnoinnin kohteeksi valikoitui 10 kohtaamista – dialogiseen ryhmämatkaan kuuluvan viikonloppuleirin lauantai-iltapäivään sijoittuva valokuvaushetki, sillä se mahdollisti pienemmän joukon havainnoinnin. Valokuvaushetken teemana oli kuvata omaa sielunmaisemaa, edellisiltana psalmista poimittua matkasanaa oppaana käyttäen. Havainnoimaani ryhmään kuului neljä jäsentä, joista itse olin yksi. Valokuvaus toteutui kahdella järjestelmäkameralla ryhmän jäsenten vuorotellen kuvaajina ja kuvattavina.

Havainnoin tavoite oli selvittää, miten psalmista poimittu sana johdattelee valokuvaustilanteessa ja vaikuttaako se valokuvan syntyyn. Havainnointia dokumentoin muistiinpanoilla ja valokuvaamalla. Muistiinpanoja helpottamaan laadin etukäteen lomakkeen, jonka täydentäminen oli suhteellisen vaivatonta havainnoinnin yhteydessä.

Valokuvaushetken toteutimme leirikeskuksen läheisellä Hakoisten linnavuorella. Hakoisten Linnavuori valikoitui kuvauspaikaksi toisaalta kauniiden maisemiensa kuin ryhmäläisten henkilökohtaisten muistojen vuoksi. Talvisin Hakoisten linnavuori on hiljainen, joten yllätyimmekin kovin, kun paikalle osui useita muita ihmisiä. He eivät kuitenkaan häirinneet kuvien ottamista, eivätkä horjuttaneet kuvaajan ja kuvattavan välistä luottamusta.

Valokuvauksen jälkeen kävimme havainnoimani ryhmän kanssa läpi otetut valokuvat ja kuvan kohde sai päättää mitkä kuvat hän haluaa säästettävän ja valita näistä kuvista muutamia näytettäväksi koko ryhmälle saman illan aikana. Jokaisella oli lisäksi mahdollisuus ladata omat valokuvansa muistitikulle. Loput valokuvista hävitettiin.

Havainnoimalla saamani materiaalin erottelin ensin koskemaan psalmista nousseen sanan ja valokuvan yhteyttä selvittääkseni vaikuttiko valittu sana valokuvan muotoutumiseen. Toisen erottelun tein koskemaan henkilön omaa suhtautumista valokuvaushetkeen ja kolmannen henkilön suhtautumisesta omaan valmiiseen valokuvaan.

Näiden erottelujen perusteella havainnoista pystyi päättämään sen, että psalmista valittu matkasana näkyi vahvasti kolmen neljästä ryhmäläisestä valokuvassa. Valokuvaushetkeen suhtautuminen kallistui havaintojen perusteella alun haparoinnista voimauttavaksi hetkeksi. Suhtautuminen omaan valmiiseen valokuvaan oli ryhmäläisillä hyvin positiivista ja hyväksyvää. Kaikki neljä ryhmän jäsentä saivat oman voimauttava valokuva -prosessin käyntiin ja myöhemmin näistä valokuvista valikoitui jokaiselle voimauttava valokuva.

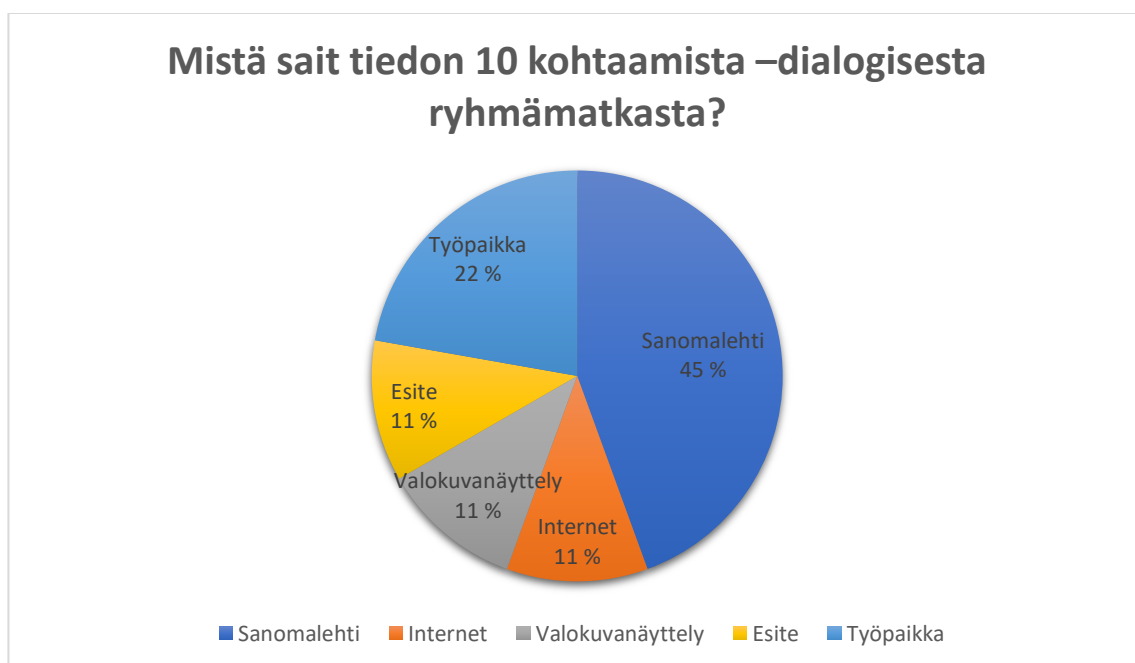
10.2 Kyselytutkimuksen tulos

10 kohtaamista – dialogisen ryhmämatkan päätyttyä maaliskuussa 2018 lähetti ryhmänohjaaja pastori Kimmo Hurri sähköpostitse kyselylomakkeet (liite 1) kaikille kahden vuoden aikana ryhmiin osallistuneille. Vastaukset oli mahdollista toimittaa anonyymisti kirkkoherranvirastoon tai lähettää sähköpostitse Kimmo

Hurrille. Sähköpostitse saapuneet vastaukset tulostettiin anonymieinä käsiteltäviksi.

Kyselytutkimuksen haasteena on usein vastaamattomuus, niin kävi myös tällä kertaa. Kysely lähetettiin 26:lle henkilölle ja kyselyyn vastasi yhdeksän henkilöä. Vastausprosentiksi tuli 34,6 %. Alun perin oli ajatus käsitellä saapuneet vastaukset kahtena erillisenä aineistona, ryhmään osallistumisvuoden mukaisesti jaoteltuna, mikä olisi mahdollistanut ryhmien vastauksien keskinäisen vertailun. Vastausprosentin ollessa alhainen (34,6%), oli perusteltua käyttää materiaalia yhteisesti kokonaisuudessa toiminnan arviointiin.

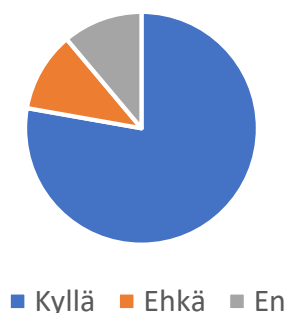
Kyselyn muodostaman aineiston käsittelin kysymys kerrallaan selvittääkseni vastausten samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Osa kysymyksistä oli jaoteltavissa kyllä, ehkä ja en otsikoiden alle. Näistä kysymyksistä on laadittu diagrammit asiaa havainnollistamaan. Loput vastauksista lajiteltiin teemoittain ja niistä esiin tullut materiaali sanoitettiin sitaatein täydennettynä.

Perinteinen sanomalehti tavoitti laajimmin ryhmään mukaan lähteneitä ihmisiä. Useista vastauksesta selvisi kiinnostuksen ryhmää kohtaan löytyneen aluksi ensimmäisen 10 kohtaamista – dialogisen ryhmämatkan päättäneestä

Janakkalan pääkirjastolla esillä olleesta valokuvanäyttelystä ja lopullisen kimmokkeen mukaan lähtemiseen löytyneen lehti-ilmoituksesta.

Lähtisitkö kokemasi perusteella uudestaan 10 kohtaamista - dialogiselle ryhmämatkalle?

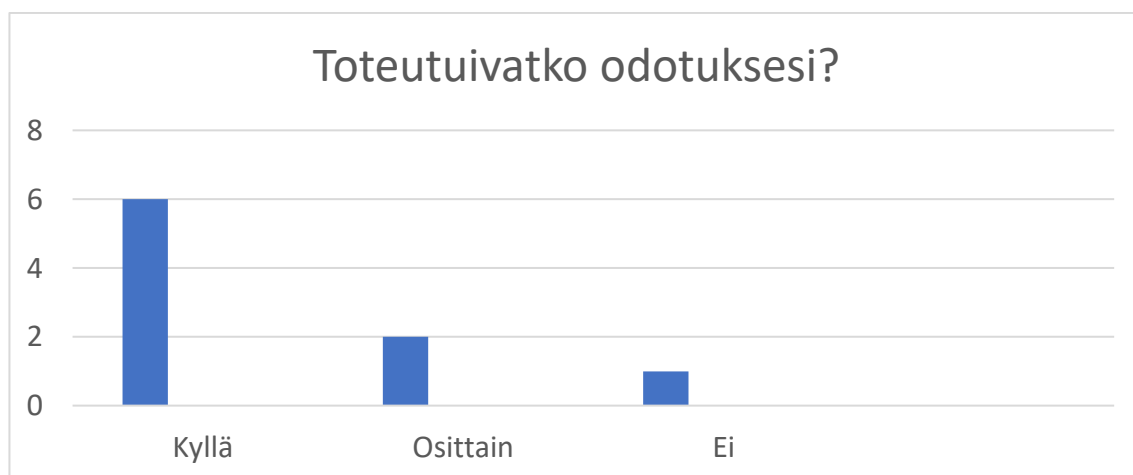
Kyselystä selvisi, että suurin osa kyselyyn vastanneista osallistuisi uudestaan 10 kohtaamista – dialogiselle ryhmämatkalle.

"Kyllä, ehdottomasti lähtisin."

"En ole ihan varma, mutta jos Jumala kutsuu uudestaan, niin sitten toki lähden."

"Ilman muuta!"

"En."

Suurin osa vastanneista koki odotustensa täyttyneen, osa koki saaneensa paljon enemmän mitä oli osannut odottaa. Erityisesti omien valokuvien parissa työskentelyn useat vastaajista kokivat mielenkiintoisiksi ja voimaannuttaviksi kokemuksiksi. Kaikkien vastaajien odotukset eivät toteutuneet täysin tai lainkaan. Osa vastaajista koki tehtävänantojen olleen irrallisia ja vaikeasti lähestyttäviä.

”Ryhmässä rento ote, joka teki tilaa luovuudelle.”

”Sain enemmän kuin ajattelin. Heitin esim. turhia valokuvia roskeen ja säilytin vain ne mitkä merkitsivät minulle.”

”Odotin muuta kuin sain.”

”Kohtaaminen jäi osittain köyhäksi -varmasti osittain ihan omasta syystä - tehtäväksi annet eivät aina sytyttäneet, eikä niihin päässyt kiinni.”

”Hyviä eväitä, inspiraatiota ja oivalluksia työelämään mukaan vietäviksi.”

Kyselyn vastaukset toivat ilmi vastaajien hyvin samankaltaiset odotuksen 10 kohtaamista – dialogiselle ryhmämatkalle. Suurimmat odotukset liittyivät uuden oppimiseen, jo olemassa olevien voimavarojen tunnistamiseen, löytämiseen ja hyödyntämiseen. Uusien ihmisten tapaaminen tuli esiin vahvasti vastauksista, samoin toive oman ajan löytämisestä kiireisen arjen keskellä.

”Uusien ihmisten tapaamista, haastetta itselle”

”Halu kokeilla luovia menetelmiä antamaan arkeen voimavaroja.”

”Hetki aikaa vain itselle.”

”Voimaannuttava kuva ajatuksena tuntui kiehtovalta.”

”Oppisin suhtautumaan itseeni levollisemmin, tapaisin uusia ihmisiä.”

Kyselyyn vastanneet kokivat pääsääntöisesti oppineensa uutta itsestään ja ennen kaikkea itsensä hyväksymisestä ja arvostusta, lempeämpää suhtautumista omaan itseensä ja valokuviin itsestään. Vastauksissa toistui myös ryhmämatkan myötä herännyt kiinnostus luovien menetelmien aktiiviseen käyttöön.

”Pystyn katsomaan paremmin itsestäni valokuvia, tunnen itseni kauniimmaksi ja levollisemmaksi. On parempi olla itseni kanssa.”

"Löysin jotain omasta luovuudestani. Haastoi jatkamaan, sillä tiellä eteenpäin."

"Paljon aukesi asioita mitkä johtavat ja hallitsevat elämäni ja käyttäytymistäni, kuvia selatessani."

"Paljonkin uusia asioita. Itsensä hyväksyminen ja arvostus ovat nyt nousseet uusiin ulottuvuuksiin, mutta asioita on vielä työstettävä."

"Tulin entistä herkemäksi ja aloin kirjoittaa runoja."

"Tämä prosessi jäi vielä kesken."

Oman kokemuksensa perusteella kyselyyn vastanneista kaikki suosittelisivat ryhmämatkaa ihmisille joiden elämäntilanne kaipaa jotakin uutta sisältöä ja ihminen itse on avoin ja halukas oppimaan ja löytämään itsestään uusia puolia. Ryhmää suositeltiin ponnistuslaudaksi myös muuttuvissa elämäntilanteissa. Yksimielisesti vastauksista kävi ilmi, ettei ryhmä sovi akuutissa kriisissä tai surussa olevalle ihmiselle eikä ryhmä ole terapiaryhmä.

"Kaikille, jotka kaipaavat elämään jotain uutta; sisältöä, suuntaa, voimavaroja, ystäviä..."

"Sopii monenlaiseen elämäntilanteeseen, ei ehkä silloin, jos on keskellä akuuttia kriisiä tai surua."

"Tällainen keski-ikä on varmaan aika hyvä aika."

"Henkilölle joka uskaltautuu olla omana itsenä, epävarmuuteenkin. Heittäytymiseen. Kai missä tahansa elämäntilanteessa olevalle. Ryhmä ei ole terapiaryhmä."

"Jos haluaa oppia itsestään lisää ja löytää itsestään uusia puolia, ihmiselle, joka kaipaa piristystä elämään."

"40 – 70- vuotiaille miehille ja naisille, jotka haluavat koota pienen tarinan elämästään. Ottaa itsestään kuvan josta ponnistaa eteenpäin ja joka antaa voimaa."

"Kiireisille ihmisille joilla ei arjen keskellä ole aikaa miettiä omaa elämää ja sitä mitä ympäriltä löytyy, tai niille jotka ovat siirtymässä yhdestä elämänvaiheesta toiseen, esim. työelämästä eläkkeelle tai kokee aviokriisiä tai muutenkin tylsää arki."

"Ulkonäköpaineista kärsiville suosittelen myös lämpimästi sekä Jumalaa etsiville."

"Ihmisten parissa työskenteleville, jotka haluavat syventää ajatuksiaan ihmisten kohtaamisen moniulotteisuudesta."

Kyselyn vastauksista selvisi oman voimauttavan valokuvan löytymisen haastavuus, mutta myös voimautuminen sen löytyessä. 55,5 % koki onnistuneensa omassa voimauttava valokuva -prosessissaan. 33,3 % kertoi oman prosessinsa olevan olemassa, mutta vielä keskeneräinen. 22,2 % ei kokenut oman prosessinsa käynnistyneen.

"Voimaannuttavan kuvan löytäminen itsestä jäi vielä hakuseen."

"Itse ymmärsin kuvastani "voima ei ole varressa, vaan juurissa", kuinka tärkeä lapsuuden merkitys on ollut elämässäni."

"Upea, vahva nainen. Minä."

11 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Kyselytutkimukseen vastasi vain kolmasosa 10 kohtaamista – dialogiseen ryhmämatkaan osallistuneista ihmisistä. Varsin suppeasta otannasta on omat riskinsä lähteä tekemään johtopäätöksiä. Vastauksista päätellen on hyvin mahdollista, että kyselyyn vastasivat pääsääntöisesti vain sellaiset henkilöt, jotka kokivat saaneensa uusia eväitä elämäänsä.

Syytä vastaamattomuuteen voi vain arvailla. Mahdollisesti vastauksen lähettäminen sähköpostilla pastori Kimmo Hurrille saattoi olla jollekin henkilölle syy vastaamattomuuteen, sillä sähköpostin lähettämisen yhteydessä anonyymiyys katoaa. Anonyymi vastaus oli mahdollista toimittaa kirkkoherranvirastoon henkilökohtaisesti tai postittamalla. Vastauksia kirkkoherranvirastoon tuli kaksi. On mahdollista, että tämä koettiin hankalaksi tavaksi toimia.

Havainnoimalla saatujen tulosten perusteella voi todeta Kymmenen kohtaamista – dialogisen ryhmämatkan olleen havainnoinnin kohteena oleville henkilöille tärkeä ja voimaannuttava kokemus ja lisänneen positiivista suhtautumista omaan itseensä sekä vahvistaneen nähdyn tulevaisuuden merkitystä.

Pienemmän ryhmän havainnoinnin tavoitteena oli saada selvyys psalmista 19 löydetyn matkasanan vaikutuksesta valmiiseen valokuvaan. Kolme henkilöä neljästä koki matkasanan näkyvän osana heidän valmista valokuvaansa.

Opinnäytetyöprosessin keskeisenä teemana oli löytää vastauksia mitä arvostava kohtaaminen pitää sisällään ja mikä sen mahdollistaa. Sekä selvittää minkälaisia uusia näkökulmia, ajatuksia ja työvälineitä 10 kohtaamista – dialoginen ryhmämatka antaa ihmisten kohtaamiseen erityisesti diakoniatyön näkökulmasta.

Kyselyn ja havainnoinnin perusteella 10 kohtaamista – dialogisella ryhmämatkalla on ollut suurta positiivista merkitystä ihmisten elämässä.

Kohdatuksi tuleminen on antanut välineitä kohdata oma itsensä ja toiset ihmiset lempeämmin ja hyväksyvämmiin. Monet vastaajista kirjoittivat oppineensa uutta itsestään ja itsensä hyväksymisestä, myös erilaiset luovat menetelmät ovat ryhmämatkan jäljiltä jääneet osaksi ihmisten elämää. Vastauksissa kävi ilmi myös oman henkilökohtaisen matkan jatkuminen ryhmässä esiin nousseiden omien tuntemusten käsittelyllä.

Ihmisen tarve tulla nähdyksi ja kohdatuksi on osa inhimillistä ihmisyyttä. Tähän tarpeeseen vastauksen saaminen on ihmiselle merkityksellistä. 10 kohtaamista – dialoginen ryhmämatka antoi ihmisille mahdollisuuden tulla itse nähdyksi ja kohdatuksi, mutta myös välineitä siihen, miten itse voi nähdä ja kohdata toisen ihmisen arvokkaasti ja arvostavasti. Erilaisia välineitä ja menetelmiä nähdyksi ja kohdatuksi tulemiseen, joita oli voimauttavan valokuvan lisäksi käytössä, oli itseilmaisua kirjoittamisen ja kuvataiteen avulla.

Janakkalan seurakunnan noin neljästäkymmenestä työntekijästä neljä on osallistunut ryhmänohjaajan pastori Kimmo Hurrin lisäksi 10 kohtaamista – dialogiselle ryhmämatkalle ja myös heidän kokemuksensa ovat olleet positiivisia. Työntekijät kokivat saaneensa uusia työvälineitä arjessa tapahtuvaan ihmisten kohtaamiseen. Voimauttava valokuva -menetelmä on antanut työntekijöille uudenlaista näkökulmaa siihen, miten haluaa itse tulla kohdatuksi ja miten haluaa kohdata toisia ihmisiä erilaisissa tilanteissa. Myös valokuvien herättämä toivo ja toiveikkuus koettiin tärkeiksi työvälineiksi ihmisen rinnalla kulkiessa.

Kokonaisuudessa työntekijät kokivat 10 kohtaamista – dialogisen ryhmämatkan tuoneen omaan työhön ja erityisesti ihmisten kohtaamiseen uudenlaista syvyyttä ja monipuolisempaa näkökulmaa. Kohtaamisen merkityksen työstäminen on saanut työntekijät kiinnittämään aiempaa enemmän huomiota pieniin asioihin ja eleisiin, joilla on mahdollista viestiä kohdattavalle ihmiselle läsnä oloa. Tärkeä oivallus työntekijöiltä on myös ollut se, ettei kohtaamisien merkitystä mitata niiden määrässä vaan laadussa. 10 kohtaamista – dialoginen ryhmämatka antoi työntekijöille myös rohkeutta läsnä olevaan kohtaamiseen.

Ammatillisesti 10 kohtaamista – dialoginen ryhmämatka antoi minulle lisää ymmärrystä kohtaamisen merkityksestä, tiedostamaan pienten eleiden ja aidon läsnäolon vaikutuksen. Vahvistusta ajatukselle, ettei kohtaamisten määrä korvaa niiden sisältöä. Ymmärrystä, etteivät kyyneleet estä asian hoitamista, eikä inhimillisyyden näyttäminen vie ammatillisuutta vaan tekee helpommin lähestyttäväksi. Muistutuksen rinnalla kulkemisen tärkeydestä ja siitä, että ennen kaikkea kohtaamisessa on kyse siitä, että on ihminen ihmiselle.

Eettisesti oli haastavaa olla yhtä aikaa 10 kohtaamista – dialogisen ryhmämatkan täysivaltainenjäsen ja työstää omaa voimaantumista, sekä tarkkailla ja havainnoida muiden ryhmän jäsenten toimintaa. Väistämättä jompikumpi rooli otti aina tilanteista suuremman tilan ja näin ollen jätti toisen roolin pienemmäksi.

Näen 10 kohtaamista – dialogisella ryhmämatkalla ja sen kaltaisilla menetelmille olevan tilaa seurakuntatyössä. Diakonityön näkökulmasta vastaavat menetelmät tarjoaisivat asiakkaille mahdollisuuksia löytää piilossa olevia voimavaroja käyttöön ja niiden avulla olisi mahdollista myös vahvistaa asiakkaan omia vahvuuksia ja auttaa asiakasta näkemään hyvyys itsessä ja toisessa ihmisessä. Kohtaaminen ja sen merkitys on valtavan suuri kokonaisuus. Usein erityisesti diakoniatyössä työntekijä tapaa ihmisiä, jotka kaipaavat hyväksyntää myös katseen ja kosketuksen välityksellä. Katsetta ja kosketusta, joka kertoo: ”Sinä riität, sinä olet arvokas.”

Opinnäytetyönprosessin aikana pohdin 10 kohtaamista – dialogisen ryhmämatkan jäseniltä esiin tullutta ajatusta, miten jatka tästä eteenpäin? Olisiko tulevaisuudessa mahdollista jatkaa yhteistä matkaa pidempään. Osalla ryhmänjäsenistä oma voimautumisen prosessi jäi vaiheeseen, jossa hyväksyvä katse ja lempeä yhdessäolo voisi kannustaa prosessissa eteenpäin.

Toisaalta näen myös 10 kohtaamista – dialogisella ryhmämatkalla olevan mahdollisuus toimia eheyttävänä ja voimauttavana kokemuksena myös lyhyempänä ja tiiviimpänä prosessina. Tällainen prosessi vaatisi huolellisesti mietityn ajankohdan, sisällön ja kohderyhmän.

Ammatillisesta ja alan näkökulmasta on hyvä muistaa, että erityisesti diakoniatyön kohtaamisissa on tärkeää huomioida miten moninaisista lähtökohdista ja elämäntilanteista kohdattavat ihmiset tulevat. 10 kohtaamista – dialoginen ryhmämatka kokonaisuutena antoi paljon ajatuksia ja näkökulmia siihen, miten monenlaisia menetelmiä löytyy käytettäväksi vastaanottotyöhön kuin ryhmätyöskentelyyn.

Kyselyn vastausten ja ryhmän havainnoinnin myötä voi tehdä johtopäätöksen 10 kohtaamista – dialogisen ryhmämatkan olleen toimintana sellaista, joka antaa erilaisiin kohtaamistilanteisiin uusia ajatuksia, näkökulmia ja lähestymistapoja, rohkaisten ihmisiä kohtaamaan omat kipupisteensä ja tarjoamalla työkaluja niiden käsittelyyn, olematta terapiaa.

Tutkimuksesta saadun tuloksen perusteella voidaan nähdä ihmisten omien kokemusten tukevan teoreettista tietoa kohtaamisen ja kohdatuksi tulemisen merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille ja näin ollen todeta tutkimustulosten tukevan ja täydentävän teoriaa. Arkkipiispa Mäkisen sanoin: ”Kohtaamisen hetkellä olennaista on, mitä ihmisessä nähdään ja miten ihminen nähdään.”

LÄHTEET

- Anttila, P. (1996). *Tutkimisen taito ja tiedonhankinta. Taito—, taide ja muotoilualojen tutkimuksen työvälineet*. Helsinki: Akatiimi Oy
- Dunderfelt, T. (2016). *Läsnäoleva kohtaaminen*. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Gothoni, R. Helosvuori, R. Kuusimäki, K. Puuska, K. (2012). *Kantakaa toistenne kuormia, diakoniatyön perusteet ja käytäntö*. Helsinki: Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa.
- Halkola, U. (2008). Mitä valokuvaterapia on? Teoksessa U. Halkola (toim.), L. Mannermaa (toim.), T.Koffert (toim.), L. Koulumäki (toim.) *Valokuvan terapeuttilinen voima*. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Helin, M. Hiilamo, H. Jokela, U. (2010) *Diakoniatyö. Asiakkaan palveluksessa*. Juva: Edita Publishing Oy.
- Helosvuori, R. Koskenvesa, E. Niemelä, P. Veikkola, J. (2002). *Diakonian käsikirja*. Helsinki: Kirjapaja Oy
- Holopainen, J. (2006). Hengellinen matka ja pastoraalipsykologia. Teoksessa H. Kotila (toim.) *Hengellisen ohjauksen kirja* (s. 114-131). Helsinki: Kirjapaja Oy
- Janakkalan seurakunta. (2018). *Toimintakertomus ja tilinpäätös 2017*.
- Janakkalan seurakunta. (2016). *Toimintasuunnitelma ja talousarvio 2017 sekä toiminta- ja taloussuunnitelma 2018-2019*.
- Kallio, M. (2017). *Inhimillisiä kohtaamisia*: Helsinki. Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Kananen, J. (2014). *Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kettunen, P. (2013). *Auttava kohtaaminen 1. Sielunhoidon perusteet ja teologia*. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Mattila, K-P. (2007). *Arvostava kohtaaminen. Arjessa, auttamistyössä ja työyhteisössä*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Mäkinen, K. (2012). Arkkipiispa. Puheet ja kirjoitukset. Saatavilla 13.5.2018

<http://www.arkkihiippakunta.fi/arkkipiispa/puheet-ja-kirjoitukset/puheenvuorot-ja-tervehdykset/2012/puheenvuoro-kehitysvammaliiton-6/>

Mönkkönen, K. (2018). *Vuorovaikutus asiakastyössä. Asiakkaan kohtaaminen sosiaali- ja terveysalalla*. Tallinna: Gaudeamus Oy.

Mönkkönen, K. (2007). *Vuorovaikutus. Dialoginen asiakastyö*. Helsinki. Edita Prima Oy.

Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.

Sakasti. Diakonian viranhaltijan ydinosaaminen. Saatavilla 1.6.2018

[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/\\$FILE/diakonia_yo.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/$FILE/diakonia_yo.pdf)

Savolainen, M. (2008). *Maailman ihanin tyttö*. Helsinki: Blink Entertainment Oy.

Savolainen, M. (2018). Voimauttava valokuva. Menetelmä. Saatavilla 13.5.2018

<http://www.voimauttavavalokuva.net/menetelma>

Seikkula, J. & Arnkil, T.E. (2009). *Dialoginen verkostotyö*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto. Menetelmäopetuksen tietovarasto. http://fsd.uta.fi/menetelmäopetus/kvali/L6_4.htm

Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto. Menetelmäopetuksen tietovarasto.

http://www.fsd.uta.fi/menetelmäopetus/kvali/L1_2_2.html

Vilkka, H. *Tutki ja havainnoi*. Saatavilla 5.3.2018

<http://hanna.vilkka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-havainnoi.pdf>

Väestöliitto. Saatavilla 1.6.2018. <http://www.vaestoliitto.fi/kosketus>

Vähäkangas, A. (1985) *Näköaloja Laurin kirkolta. Janakkalan seurakuntakirja*. Janakkala. Janakkalan seurakunta.

LIITTEET

Liite 1

KYSELY

1. Mistä sait tiedon ryhmästä?
2. Mikä sai sinut osallistumaan?
3. Mitä odotuksia sinulla oli ryhmän alkaessa?
4. Toteutuivatko nämä odotukset? Miksi? Miksi ei?
5. Opitko uutta itsestäsi? Jos opit, miten se näkyy nyt?
6. Lähtisitkö kokemasi perusteella uudestaan ryhmään?
7. Minkälaisessa elämäntilanteessa olevalle suosittelisit ryhmää?
8. Kehitysideoita?